

ÖB-svaret

■ det lägsta alternativ — alternativ A och B — som ÖB haft i uppdrag att utreda har det inte visat sig möjligt att anknyta till den materiella och organisatoriska inriktningen enligt gällande försvarsbeslut. Målsättningen för krigsmakten måste i dessa alternativt helt frångås.

Alternativ C innebär att anknytning kan ske till gällande inriktning för krigsmakten. Målsättningen måste dock inskränkas något. En stor fördel med detta alternativ är att krigsmakten får en årlig anslagsökning som gör det möjligt att till viss grad följa med i den tekniska utvecklingen på samma sätt som hittills.

Endast i ÖB:s eget förslag, som överensstämmer med ÖB 65, kan gällande målsättning upprätthållas.

Försvarsgrenscheferna är ense med ÖB om, att konsekvenserna för vårt försvar blir utomordentligt svåra i alternativen A och B oberoende av marginella förskjutningar i resursfördelningen. Det kan inte anses anmärkningsvärt, att olika meningar kommer till uttryck om hur resurserna bör fördelas, då nedskärningar måste vidtagas som gör det nödvändigt att från grunden ompröva principerna för försvarets förande. Risktagningen ökar, försvarsmedlen måste prioriteras än hårdare liksom prioriteringen mellan och inom alla försvarsfunktioner.

Jag har i mitt särskilda yttrande till ÖB-svaret angivit vilka principer, som jag anser bör vara vägledande vid utformningen av försvaret i de i och för sig helt otillfredsställande lägre alternativen. Dessa principer bör vara väl kända för Flygvapen-Nytts läsekrets. Fördelarna med att utnyttja våra geografiska försvarsbetingelser, allsidig användbarhet, rörlighet, räckvidd, beredskap, liksom luftförsvarets grundläggande betydelse bör enligt min uppfattning få större inflytande på resursfördelningen än vad ÖB-svaret ger uttryck för. Jag anser att större direkta och indirekta besparingar genom minskat antal tjänstgöringsdagar för värnpliktiga bör utnyttjas för att motverka den kraftiga nedgången av styrkan i periferi- och luftförsvaret.

Om riksdagen beslutar att A- eller B-alternativet skall bilda ramen för den fortsatta inriktningen av krigsmakten med en fördelning enligt ÖB:s förord, kan det bli aktuellt med indragning av ytterligare en eller två flottiljer. Självfallet kan ett sådant hot komma att negativt påverka tron på det meningsfyllda i vår uppgift, arbetsglädjen och rekryteringen.

Jag uppmanar flygvapnets personal att inte medverka till att pessimistiska tongångar får ökat inflytande inom vapnet. Svenska folket vill ha ett effektivt försvar. Vi skall koncentrera oss på att bedriva den upplysning som behövs för att vinna allmän förståelse för vilka medel som krävs, för att vi även fortsättningsvis skall kunna upprätthålla det försvar som läget i vår omvärld och vår säkerhetspolitik kräver. ■

Samtliga ramar minskar värnkraften

Våren 1963 fattade riksdagen beslut om utformningen och inriktningen av vårt militära försvar fram till den 1 juli 1967. Detta försvarsbeslut byggde på en kostnadsram som betecknades "3600" med vissa reduceringar. Vidare förutsattes att de ekonomiska ramarna varje år skulle få öka med 2,5 proc för att möta den tekniska utvecklingen. Härutöver skulle pris- och löneökningar kompenseras.

Som underlag för ett nytt försvarsbeslut överlämnade ÖB i maj 1965 ett förslag till krigsmaktens framtida utformning — kallat "ÖB 65". Efter det att 1965 års försvarsutredning av olika skäl hösten 1966 funnit, att man inte kunde avge ett förslag till 1967 års riksdag, uppmanades ÖB att företa ytterligare utredningar och bl a studera krigsmaktens utformning på kostnadsnivåer — som samtliga var lägre än de som studerats i "ÖB 65". Utredningsalternativen betecknades A (socdem), B (fp+cp) och C (h). Inom A-alternativet skulle två nivåer, A 1 och A 2 studeras.

ÖB:s svar på försvarsutredningens frågor har nu avlämnats till utredningen i form av en hemlig handling. Ett öppet sammandrag har dock publicerats. Här följer ett kort referat av detta.

SAMMANHANGET MED 'ÖB 65'

ÖB framhåller inledningsvis sammanhanget med "ÖB 65" och konstaterar att underlaget för denna utredning i allt väsentligt fortfarande gäller.

I fråga om rustningsnivån framhålls att det i Europa fortfarande står mycket stora styrkor insatsberedda. Även om vissa minskningar har aviserats syns inte några påtagliga nedskärningar vara att förvänta inom de närmaste åren.

Den stora osäkerheten vid alla bedömningar av den utrikespolitiska utvecklingen understryks. ÖB betonar att det svenska försvaret inte bara är fredsbevarande för vår egen del, utan även bidrar till säkerhet och stabilitet överhuvud taget i vår del av världen.

Liksom framhölls i "ÖB 65" bör storanfall och kuppanfall fortfarande vara de angreppsformer mot bakgrund av vilka krigsmakten bör byggas upp. Någon ändrad inriktning av vår beredskap har inte visat sig motiverad.

UTGÅNGSPUNKTER

De totala kostnadsramar, som ÖB enligt försvarsutredningens direktiv har undersökt, har varit följande:

Alternativ	Budgetår (milj kr)				Därefter
	1968/69	1969/70	1970/71	1971/72	
A 2	4 690	4 730	4 730	4 600	4 600
A 1	4 690	4 730	4 730	4 730	4 730
B	4 750	4 850	4 950	4 950	4 950
C	5 100	5 250	5 400	5 450	+ 2,5 %

I alternativ A och B har inräknats av riksdagen redan beslutad återtagning av 350 milj kr i reservationsmedel från budgetåret 1966/67.

ÖB understryker betydelsen av att rationaliseringsvinster får behållas inom krigsmaktens ram, att ett årligt tillskott erhålls för att krigsförbandens tekniska kvalitet skall kunna upprätthållas och att pris- och lönekomensation erhålls enligt tidigare normer.

VÄRDERINGAR

En omfattande översyn har skett av det underlag som utnyttjades för "ÖB 65". Härutöver har ett stort antal specialutredningar verkställt.

I förhållande till tidigare ÖB-utredningar har ÖB haft att ta ställning till stora förändringar inom krigsmakten. Alternativa försvarslösningar har utarbetats i den lägsta ekonomiska ramen och dessa lösningars effekt har värderats och vägts mot varandra. Tre olika kombinationer har studerats. I en kombination har tyngdpunkten lagts till marin- och flygstridskrafterna, i en har den lagts på arméstridskrafterna och i en tredje har en avvägning i stort enligt nuvarande principer värderats. Mot denna bakgrund har sedan den enligt ÖB:s mening bästa lösningen utarbetats. ÖB har här valt den tredje kombinationen, vilken ger den bästa samlade effekten, som utgångspunkt för krigsmaktens utformning i det lägsta alternativet (A).

Bedömningarna i fråga om våra försvarsmöjligheter är gjorda med utgångspunkt från en beräkning av hur stor del av sina resurser en angripare rimligen skulle kunna tänkas sätta in mot oss. ÖB

anser, att erforderligt underlag finns för värderingar av den styrka vårt försvar behöver ha. Vid övergångar till högre anslagsnivåer har man sedan sökt avhjälpa de största svagheter i närmast lägre nivå. I alternativ C har däremot nuvarande planering kunnat utnyttjas som utgångspunkt.

KOSTNADSRAM A 2

I denna ram kan inte alla värnpliktiga utbildats och sk kategoriklyvning blir nödvändig.

Inom arméstridskrafterna måste ett stort antal brigader ersättas med förband av lägre kvalitet. Pansarbrigader och sk norrlandsbrigader kan på längre sikt inte bibehållas i organisationen. Det kvalificerade luftvärnet försämras successivt.

För marinstridskrafternas del minskar ytattäckförbanden successivt med över 50 proc. Även antalet ubåtar minskar starkt. Kvalificerat fast kustartilleri kommer inte att kunna bibehållas inom vissa områden. Utbyggnaden av lätta batterier och rörliga spärrförband fullföljs dock.

Inom flygstridskrafterna kommer antalet jaktförband att minska med över 35 proc, attackförbanden med 20 proc och spaningsförbanden med 40 proc. Viss utbyggnad kan fortsätta inom luftbevakningen.*

KOSTNADSRAM A 1

I denna ram kan alla vapenföra värnpliktiga utbildas. För arméstridskrafternas del kan vissa pansar- och norrlandsbrigader bibehållas. Inom marinstridskrafterna kan vissa smärre ökning ske och för flygstridskrafterna kan antalet jaktförband ökas något jämfört med ramen A 2.

I alternativ A bedöms en stort upplagd invasion antingen över havet eller över landgränsen kunna avvärjas under kort tid. Uthålligheten i detta försvar blir successivt så svag att övergång till ett fördröjande försvar kan bli nödvändig redan från början. Resurserna bör kraftsamlas till en landsdel varigenom endast lokalt skydd och bevakning kan ordnas i landet i övrigt. Angriparen får jämfört med nuläget efter hand väsentligt ökad frihet och ökade möjligheter att tidigt nå sina operationsmål särskilt inom de områden där vårt försvar är svagt. Motverkan vid kuppanfall blir något svagare än i alternativ B.

● Försvarsutredningen har i alternativ A begärt att få en översiktlig värdering av en sammansättning med tyngdpunkten lagd på arméstridskrafterna.

En sådan lösning skulle enligt ÖB innebära följande.

Arméns brigader minskar med omkring 40 proc. Ett reducerat antal pansarbrigader kan dock bibehållas. Marinstridskrafterna försvagas starkt såväl kvantitativt som kvalitativt. En minskning av sjöstridskrafterna med över 50 proc måste ske. Fast kustartilleri kommer inte att kunna behållas inom många viktiga områden. För flygstridskrafternas del sker en snabb minskning med upp till 40 proc.*

Som tidigare angivits har överbefälhavaren *inte* förordat en avvägning enligt denna lösning.

ALTERNATIV B

Krigsmakten får om alternativ A väljs betydande brister och svagheter med allvarliga konsekvenser för vårt försvar. Vid utformningen av lösningar i alternativ B har vissa av dessa svagheter kunnat minskas, bl a bristen på kvalificerade arméstridskrafter.

Inom arméstridskrafterna minskar antalet brigader med upp till 50 proc. De särskilda norrlandsförbanden kan dock behållas. Luftvärnet kan delvis ges modernare utrustning.

För flygstridskrafternas del minskar antalet sjöstridskrafter med omkring 40 proc. Även kustartilleriet minskar inom många områden men vissa rörliga förband kan nyuppsättas.

För flygstridskrafternas del minskar jaktförbanden med omkring 40 proc i förhållande till läget 1/7 1967. Även attackflyget minskar något. Transportflyget kan till viss del förnyas och luftbevakningen något moderniseras.*

● I alternativ B bedöms en stort upplagd invasion antingen över havet eller över

landgränsen kunna avvärjas under begränsad tid. Uthålligheten i detta försvar blir successivt allt svagare. Ett fördröjande försvar kan upptas i en andra riktning men uthålligheten nedgår dock efter hand. En angripare får jämfört med nuläget ökad frihet. Motverkan vid ett kuppanfall, särskilt i inledningskedet blir svagare än nu, om beredskapsåtgärder inte hunnit vidtas.*

ALTERNATIV C

Detta alternativ förutsätter ett fyraårigt beslut.

Inom arméstridskrafterna kan antalet brigader i stort bibehållas. Antalet pansarbrigader minskar dock. Luftvärnet kan förses med modernare utrustning.

För marinstridskrafternas del kommer på längre sikt antalet sjöstridskrafter att återgå till nuläget. Kanonbåtar och robotbåtar kan tillkomma. Kustartilleriet kan i stort bibehållas på nuvarande nivå och kvaliteten kan höjas inom vissa områden.

För flygstridskrafternas del kan jaktförsvaret bibehållas på nuvarande nivå. Attackflyget minskar dock något. Stridsledningens och luftbevakningens kapacitet ökar.*

I alternativ C bedöms en stort upplagd invasion antingen över havet eller över landgränsen kunna avvärjas. Motverkan i övrigt blir vid invasion något mindre än nu. Detta gäller även vid kuppanfall.

SÄRSKILDA FRÅGOR

I samtliga alternativ har vissa särskilda frågor önskats besvarade eller belysta. ÖB redovisar svaren i ett särskilt avsnitt.

Värnpliktsutbildningen har, trots att den under 1950- eller 1960-talet ingående utretts, nu ytterligare granskats. Inga skäl har emellertid framkommit för att gå ifrån 1966 års riksdagsbeslut om utbildningen. I samtliga alternativ har dock inbesparningar av tjänstgöringsdagar blivit nödvändiga. En annan fråga som studerats är avvägningen inom luftförsvaret bl a mellan jaktflyg och luftvärn. Någon slutlig ställning har här inte kunnat tas. I de låga ramarna är det dock klart att ambitionerna måste sänkas.

ÖB framhåller de frivilliga försvarsorganisationernas stora betydelse och har strävat efter att tillgodose deras anslagsbehov även i de lägsta ramarna.

AVVIKANDE MENINGAR

Samtliga försvarsgrenschefer och chefen för forskningsanstalten har anmält att de har avvikande meningar i vissa avvägningsfrågor.

Chefen för armén anser att valet av försvarslösning i alternativ A är olämpligt medan chefen för marinen i alternativ B anser att medelsfördelningen medfört en ur marin synpunkt felaktig avvägning. Chefen för flygvapnet å sin sida vänder sig mot den reducering av flygstridskrafterna som de valda lösningarna innebär. Flygvapenchefen anser vidare att nyligen beslutat värnpliktsystem inte kan genomföras i de lägsta ramarna. Chefen för forskningsanstalten påpekar svårigheterna vid val av försvarslösning i de låga ramarna. Han anser att värderingarna av försvarsmöjligheterna snarare är väl optimistiska i lägsta ramarna än tvärtom.

● ÖB:s svar avslutas med följande sammanfattning:

"Ingen landsdel behöver i något alternativ lämnas helt utan någon form av försvar, men styrkan och uthålligheten i detta varierar starkt. Vår försvarsförmåga minskar påtagligt mellan de olika kostnadsramarna och beräknas i det lägsta alternativet komma att sjunka till närmare hälften av vad hittillsvarande planering skulle ha möjliggjort. Endast en krigsmakt som är uppbyggd enligt huvudlinjerna i överbefälhavarens förslag i "ÖB 65" bedöms på sikt svara mot den målsättning som gällt sedan 1964 och mot Kungl. Maj:ts direktiv." ■

Jean-Carlos Danckwardt

*

Några kommentarer

Under kostnadsram A2 nämner författaren bl a att antalet jaktförband kommer att minska med över 35 proc. Rätteligen bör det vara 50 proc, eftersom man bör räkna in den minskning som redan nu skett genom vakantsättning av sex jaktdivisioner.

● På samma grunder bör siffran 40 proc ändras till 50 proc under rubriken "Krigsmaktens utformning enligt särskilda direktiv i alternativ A".

● Under "Alternativ B" bör även redovisas att attackförbanden minskar med 20 proc och spaningsförbanden med 30 proc.

● Författarens redovisning av våra möjligheter att möta ett kuppanfall överensstämmer inte helt med ÖB:s. I "Alternativ A" säger ÖB: "Jämfört med nuläget försämras i hög grad våra möjligheter att möta kuppanfall såväl i inledningskedet som senare". Och i "Alternativ B" säger han: "Möjligheterna till motverkan vid kuppanfall är sämre än i nuläget. Jämfört med alternativ A ökar emellertid vår förmåga något i detta avseende under såväl kuppanfalllets inledning som dess senare skeden".

● Slutligen bör under "Alternativ C" påpekas att "nuvarande nivå" för jaktflyget är den nivå som finns efter den redan gjorda indragningen av sex divisioner. ★

Redaktionen